

Materiały do znajomości grzybów Pojezierza Suwalsko-Augustowskiego

*Matériaux pour la connaissance des champignons de la région des Lacs
de Suwałki-Augustów*

ALICJA BOROWSKA

W okresie przygotowań do IV Kongresu Europejskich Mikologów grupa polskich mikologów odbyła szereg wyjazdów na Pojezierze Suwa'isko-Augustowskie. Zebrano tam materiały z różnych grup grzybów pochodzące głównie z uroczyiska Starożyn (ndl. Płaska) i z uroczyiska Kozi Rynek (ndl. Balinka). Materiały złożono w zielniku Zakładu Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Warszawskiego.

Uroczysko Starożyn jest rezerwatem (183 ha) obejmującym grąd niski, las olszowo-jesionowy, las sosnowy, las mieszany z sosną i świerkiem oraz mieszany las liściasty złożony z grabu, dębu, brzozy, osiki, jesionu, lipy i olszy. Uroczysko Kozi Rynek zostało uznane za rezerwat dla ochrony lasu; znajdują się tam fragmenty lasu mieszanego z sosną, grabem, brzozą, lipą, jesionem, olszą i licznymi krzewami. Dużą część rezerwatu zajmuje oles.

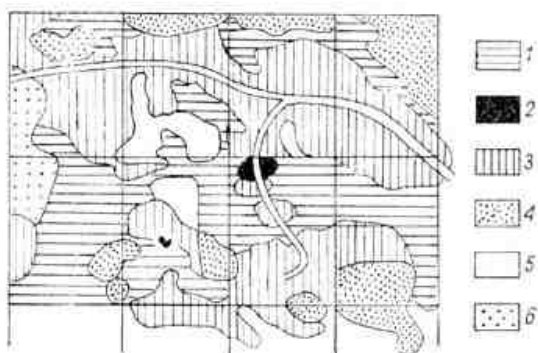
W obydwu rezerwach istnieją warunki sprzyjające obfitemu owocowaniu grzybów: wilgotna gleba, silne (miejscami) zacienienie i różnorodność murszejącego drewna. Dzięki temu występują tam liczne różne drobne workowce. W latach 1964 i 1965 leśnicy przeprowadzili w Starożynie szereg zabiegów gospodarczych dla usunięcia i zlikwidowania gniazd korników; śladem po tych zabiegach zostały liczne wypaleniska. Wypaleniska te zostały masowo opanowane przez *Geopyxis carbonaria*, która pojawiła się setkami, oraz przez *Peziza violacea*, *Anthracobia melaloma* i *Pyronema omphalodes*.

Z nadrzewnych grzybów kapeluszowych szczególnie licznie pojawiła się *Armillariella mellea* opanowująca osłabione przez korniki świerki. Przyczyną bezpośrednią tego zjawiska jest częściowe osuszenie obszaru rezerwatu spowodowane niewłaściwą melioracją obszarów przyległych.

Z innych grzybów kapeluszowych często były spotykane: *Kuehne-*

romyces mutabilis, *Crepidotus applanatus*, *Pluteus cervinus*, *P. leoninus* i *P. nanus*, rzadziej — ale pięknie rozwinięte okazy — *Oudemansiella platyphylla*. Dużą różnorodnością gatunków charakteryzowały się rodziny *Tricholomataceae* i *Boletaceae* oraz *Russulaceae*; tłumaczyć to można różnorodnością siedlisk, które jednak nie sprzyjały rozwojowi przedstawicieli *Gasteromycetes*. Zasluguje na uwagę nowy dla Polski gatunek, *Mollisia ventosa*.

Nieliczne okazy grzybów pochodzą z innych miejscowości. W Augustowie zebrano je w ubogim lesie sosnowym o runie trawiastym, w któ-

Ryc. 1. Zgrupowania drzew w rezerwacie Starożyń

Groupement des arbres dans la réserve Starożyń

1 — *Betula verrucosa*; 2 — *Populus tremula*; 3 — *Picea excelsa*;

4 — *Alnus glutinosa*; 5 — *Fraxinus excelsior*; 6 — *Pinus sylvestris*

rym w warstwie krzewów rozwijały się jałowce i leszczyna. Podobny charakter miały platy lasu w Balince i we Frąckach. W Gawrychrudzie i w Jazach siedliskiem grzybów był młody las sosnowy, w Płocicznie — las sosnowy z domieszką świerka, a w Płaskiej — zarośla mieszane w okolicy wsi. Zbioru grzybów dokonano również pomiędzy miejscowościami Szczepki i Blizna, w lesie mieszanym, we fragmentach lasu świerkowego, w lesie sosnowym z domieszką świerka i brzozy, w olesie i na turzycowisku.

Przyjęte skróty oraz daty zbioru

A — Augustów, 20—22.8.64

B — Balinka, 18.8.64

F — Frącki, 19.8.64

G — Gawrychroda, 19.8.64

J — Jazy, 14—15.7.65

KR — Kozł Rynek, 18.8.64

P — Płaska, 20.7.65

PC — Płocicznie, 19.8.64

SB — Szczepki—Blizna, 23.8.64

S — Starożyń, 22.8.64, 14—18.8.65.

WYKAZ ZEBRANYCH GRZYBÓW

PHYCOMYCETES

Peronosporaceae

Peronospora alta Fuck. na *Plantago maior* L. : S. — *P. arenariae* (Berk.) Tul. na *Moehringia trinervia* (L.) Clairv. : S. — *P. calotheca* de Bary na *Asperula odorata* L. : S. — *P. dentariae* Rbh. na *Dentaria bulbifera* L. : S. — *P. flava* Gäum. na *Linaria vulgaris* (L.) Mill. : S.

ASCOMYCETES

Pezizaceae

Peziza anthracophila Dennis : S. — *P. badia* Pers. : SB. — *P. repanda* Pers. : S. — *P. vesiculosa* Bull. : S. — *P. violacea* Pers. : S.

Humariaceae

Anthracobia melaloma (Alb. & Schw. ex Fr.) Boud. : S. — *Geopyxis carbonaria* (Alb. & Schw. ex Fr.) Sacc. : S. — *Humaria hemispaerica* (Wigg. ex Fr.) Fuck. : S. — *Lachnea setosa* (Nees ex Fr.) Gill. : S. — *Scutellinia scutellata* (L. ex Am.) Lamb. : S. — *S. setosa* Kuntze : KR.

Ascobolaceae

Ascobolus furfuraceus Pers. ex Fr. : B, SB, S. — *A. stercorarius* (Bull.) Schroeter : SB. — *Ascophanus carneus* (Pers. ex Fr.) Boud. : SB. *Pyronema omphalodes* (Bull. ex Am.) Fuck. : S. — *Saccobolus violascens* Boud. : SB, B.

Helotiaceae

Calycella citrina (Hedw. ex Fr.) Quéf. : S. — *Helotium calyculus* (Sow. ex Fr.) Fr. : KR. — *Pezizella vulgaris* (Fr.) Höhnelt : KR.

Orbiliaceae

Orbilbia luteorubella (Nyl.) Karst. : KR. — *O. rubella* (Pers.) Karst. : KR.

Dermataceae

Mollisia cinerea (Batsch ex Mérat) Karst. : KR, S. — *M. ventosa* (Karst.) Karst. : S.

Hypodermataceae

Rhytisma acerinum (Pers. ex Am.) Fr. : S.

Hypocreaceae

Hypocrea citrina (Pers.) Fr. : S.

Lasiochaeraceae

Podospora curvula (de Bary) Kuntze : SB, S.

Xylariaceae

Ustulina deusta (Hoffm. ex Fr.) Petrak : S. — *Xylosphaera hypoxylon* (L.) Dum. : S. — *X. polymorpha* (Pers. ex Mérat) Dum. : S.

Diatrypaceae

Valsa nivea (Pers.) Fr. : KR.

Erysiphaceae

Erysiphe galeopsidis DC. na *Galeobdolon luteum* Huds. : S. — *E. lamprocarpa* (Wallr.) Dubny na *Plantago major* L. : S.

Pleosporaceae

Sporormia intermedia Auersw. : SB, S. — *S. minima* Auersw. : SB. — *S. vezans* Auersw. : J.

BASIDIOMYCETES

Exobasidiaceae

Exobasidium vaccinii (Fuck.) Woron. : S.

Cantharellaceae

Cantharellus aurantiacus (Wulf.) Fr. : A, KR, SB, S. — *C. cibarius* Fr. : KR, SB, S.

Thelephoraceae

Thelephora terrestris (Ehrh.) Fr. : S.

Hydnaceae

Auriscalpium vulgare (Fr.) Karst. : SB.

Meruliaceae

Merulius tremellosus (Schrad.) Fr. : KR, SB.

Polyporaceae

Bjerkandera adusta (Willd.) Karst. : SB, S. — *Chaetoporus corticola* (Fr.) Boud. & Sing. : S. — *Coltricia perennis* (L. ex Fr.) Murr. : SB, S. — *Coriolus hirsutus* (Wulf. ex Fr.) Quél. : G. — *C. versicolor* (L. ex Fr.) Quél. : SB. — *Daedalea quercina* L. ex Fr. : KR. — *Fomes fomentarius* (L. ex Fr.) Gill. : KR. — *Fomitopsis pinicola* (Sw. ex Fr.) Karst. : KR. — *Gloeophyllum sepiarium* (Wulf. ex Fr.) Karst. : SB, S. — *Hapalopilus nidulans* (Fr.) Karst. : S. — *Hirschioporus fusco-violaceus* (Ehrenb. ex Fr.) Donk. : S. — *Irpep lacteus* Fr. : S. — *Laetiporus sulphureus* (Bull. ex Fr.) Boud. : S. — *Osmoporus odoratus* (Wulf. ex Fr.) Sing. : S. — *Phellinus igniarius* (L. ex Fr.) Quél. : — SB. — *Phlebiella candidissima* (Schw.) Eond. : S. — *Piptoporus betulinus* (L. ex Fr.) Fr. : B, KR, S. — *Polyporus arcularius* (Batsch) Fr. : SB. — *P. brumalis* Pers. ex Fr. : S. — *P. ciliatus* Fr. ex Fr. : SB. *Trametes hirsuta* (Wulf. ex Fr.) Pil. : G. — *T. versicolor* (L. ex Fr.) Pil. : SB.

Boletaceae

Boletus edulis Bull. ex Fr. : KR, S. — *Leccinum aurantiacum* Bull. ex S. F. Gray f. *aurantiacum* : B. — *L. scabrum* (Fr.) S. F. Gray f. *scabrum* : B, KR, SB. — *Suillus granulatus* (L. ex Fr.) Kuntze : B, G, KR. — *S. luteus* (L. ex Fr.) S. F. Gray : B. — *S. piperatus* (Fr.) Kuntze : SB. — *Tylopilus fellus* (Bull. ex Fr.) Karst. : S. — *Xerocomus badius* (Fr.) Kühn. : KR, SB, S. — *X. chrysenteron* (Bull. ex Fr.) Quél. : KR, S. — *X. subtomentosus* (L. ex Fr.) Quél. : SB, S.

Paxillaceae

Paxillus atrotomentosus (Fr.) Fr. : SB. — *P. involutus* (Batsch) Fr. : B, KR, SB, S.

Gomphidiaceae

Gomphidius glutinosus Fr. : SB. — *G. rutilus* (Fr.) Lund. & Nannf. : B, SB.

Hygrophoraceae

Hygrocybe Langei Kühn. : SB.

Tricholomataceae

Armillariella mellea (Fr.) Karst. : B, KR, SB, S. — *Clitocybe infundibuliformis* (Fr.) Quéél. : S. — *Collybia cirrhata* (Schum.) Fr. : S. — *C. confluens* (Pers. ex Fr.) Quéél. : SB, S. — *C. dryophila* (Bull. ex Fr.) Quéél. : S. — *C. hariolum* (DC. ex Fr.) Quéél. : S. — *C. succinea* (Fr.) Quéél. : A. — *Geopetalum carbonarium* (Alb. & Schw. ex Fr.) Pat. : A. — *Hygrophoropsis aurantiaca* (Wulf. ex Fr.) R. Maire : S. — *Laccaria laccata* (Scop. ex Fr.) Berk. & Br. : SB. — *Lentinus lepideus* Fr. : B, S. — *Marasmius oreades* (Bolt. ex Fr.) Fr. : A, B, P, M. *rotula* (Scop. ex Fr.) Fr. : S. — *M. scorodonium* (Fr.) Fr. : A. — *Mycena alcalina* (Fr.) Quéél. : KR, S. — *M. avenacea* (Fr.) Quéél. : S. — *M. fibula* (Bull. ex Fr.) Sing. : S. — *M. vitilis* (Fr.) Quéél. : S. — *Omphalia stellata* Fr. : S. — *O. umbellifera* (L. ex Fr.) Quéél. : S. — *Oudemansiella platyphylla* (Pers. ex Fr.) Mos. : KR, S. — *Pleurotus ostreatus* (Jacq. ex Fr.) Quéél. : S. — *Pseudohiatula tenacella* Pers. ex Fr. : S. — *Tricholoma flavobrunneum* (Fr.) Quéél. : SB. — *T. irinum* (Fr.) Quéél. : S. — *T. terreum* (Schaeff. ex Fr.) Quéél. : PC. — *Xeromphalina campanella* (Batsch ex Fr.) R. Maire : KR, S.

Rhodophyllaceae

Rhodophyllus griseo-cyaneus (Fr.) Quéél. : S. — *Rh. junceus* (Fr.) Quéél. : S. — *Rh. undatus* (Fr.) Quéél. : B.

Amanitaceae

Amanita fulva Schaeff. ex Pers. : B, KR, S. — *A. muscaria* (L. ex Fr.) Hooker : B, SB, S. — *A. pantherina* (DC. ex Fr.) Secr. : A, KR. — *A. rubescens* (Pers. ex Fr.) S. F. Gray : KR. — *A. vaginata* (Bull. ex Fr.) Quéél. : S. — *Pluteus cervinus* (Schaeff. ex Secr.) Fr. : SB, S. — *P. leoninus* (Schaeff. ex Fr.) Quéél. : S. — *P. nanus* (Pers. ex Fr.) Quéél. : S. — *P. phlebophorus* (Dittm.) Fr. : KR, S.

Agaricaceae

Agaricus macrosporus Moeller & J. Schaeffer : P. — *Macrolepiota procera* (Scop. ex Fr.) Sing. : F, S.

Crepidotaceae

Crepidotus applanatus (Pers. ex Fr.) Karst. : S. — *Tubaria autochthona* (Berk. & Br.) Boud. : S. — *T. pellucida* (Bull.) Fr. : S.

Cortinariaceae

Cortinarius bicolor Cooke: S. — *Galerina triscopa* (Fr.) Kühn. : KR, S. — *G. unicolor* (Fl. Dan. ex Fr.) Sing. : S. — *Hydrocybe duracina* (Fr.) Ricken : S. — *Inocybe abjecta* Karst. : S. — *I. acuta* Boud. : KR. — *I. auricoma* (Batsch) Fr. : KR. — *I. decissa* var. *brunneo-atra* Heim : P. — *I. geophylla* (Sow. ex Fr.) Quél. : SB, S. — *I. grammata* Quél. : S. — *I. lanuginosa* (Bull. ex Fr.) Quél. : S. — *I. microspora* Lange : S. — *Naucoria cerodes* Fr. : P, S. — *Phaeomarasmius sepiarius* (Fr.) Sing. : KR.

Bolbitiaceae

Agrocybe arvalis (Fr.) Sing. : P. — *Bolbitius vitellinus* (Pers.) Fr. : S. — *Conocybe ambigua* (Kühn.) Sing. : S. — *C. pubescens* (Gill.) Kühn. : P. — *Pholiotina caprophila* (Kühn.) SB — *Ph. vestita* (Fr. ap. Quél.) Sing. : S.

Strophariaceae

Kuehneromyces mutabilis (Schaeff. ex Fr.) Sing. & Smith : KR, SB, S. — *Nematoloma fasciculare* (Huds. ex Fr.) Karst. : S. — *Pholiota carbonaria* (Fr.) Sing. : S. — *Ph. flammans* (Fr.) Quél. : S. — *Stropharia semiglobata* (Batsch) ex Fr.) Quél. : S.

Coprinaceae

Coprinus atramentarius (Bull. ex Fr.) Fr. : SB, S. — *C. domesticus* (Pers.) Fr. ss. Métrod : SB. — *C. stercorearius* (Bull. ex Fr.) Fr. : SB. — *C. velox* God. : KR. — *Psathyra candolleana* Fr. : S. — *P. lacrymabunda* Fr. : SB. — *P. obtusata* Fr. : S. — *P. conopilea* Fr. S.

Russulaceae

Lactarius camphoratus Bull. ex Fr. : KR. — *L. decipiens* Quél. : S. — *L. deliciosus* (L. ex Fr.) S. F. Gray : F, S. — *L. mitissimus* Fr. : S. — *L. rufus* (Scop.) Fr. : S. — *L. torminosus* (Schaeff.) Fr. : SB. — *Russula adusta* (Pers.) Fr. : S. — *R. aeruginea* Lindbl. : S. — *R. alutacea* (Pers.) Quél. : S. — *R. atropurpurea* Krbh. : S. — *R. chamaeleontina* Fr. : KR. — *R. claroflava* Grev. : KR, S. — *R. foetens* Pers. : A. — *R. fragilis* (Pers.) Fr. : S. — *R. heterophylla* Fr. : S. — *R. lepida* Fr. : KR. — *R. ochroleuca* (Pers.) Fr. : A. — *R. olivascens* Pers. : KR, S. — *R. violacea* Quél. : J.

Lycoperdaceae

Bovista nigrescens Pers. : B. — *B. plumbea* Pers. : J. — *Lycoperdon pedicellatum* Peck : SB. — *L. perlatum* Pers. : S. — *L. perlatum* var.

albidum (Vel.) Šmarda : S. — *L. pyriforme* Pers. var. *pyriforme* : KR, S.
— *Vascellum depressum* (Bon.) Šmarda : S.

Tremellaceae

Exidia glandulosa Fr. : S. — *Tremella mesenterica* (Retz.) Fr. : S. —
Calocera viscosa (Fr.) Fr. : S.

Pucciniastraceae

Hyalopsora aspidiotus (Peck) Magn. na *Phegopteris dryopteris* (L.)
Fee : S. — *Thecopsora areolata* (Fr.) Magn. na *Picea excelsa* (Lam.)
Lk. : S. — *Melampsorium betulinum* (Pers.) Kleb. na *Betula verru-*
cosa Ehrh. : S.

Coleosporiaceae

Coleosporium tussilaginis (Pers.) Kleb. na *Tussilago farfara* L. : S.

Pucciniaceae

Puccinia coronata Corda na *Calamagrostis arundinacea* (L.) Roth. : S. —
P. graminis Pers. na *Phleum pratense* L. : S. — *P. luzulae* na *Luzula*
pilosa (L.) Willd. : S. — *P. sessilis* Schneid. na *Phalaris arundinacea* L. :
: S. — *P. ribesii-caricis* Kleb. na *Ribes nigrum* L. : KR. — *Puccinia* sp.
na *Aquilegia vulgaris* L. : S. — *Ochrospora sorbi* (Oud.) Diet. na *Sorbus*
aucuparia L. : S.

Ustilaginaceae

Sphacelotheca hydropiperis (Schum.) de Bary na *Polygonum hydropi-*
per : S.

DEUTEROMYCETES

Sphaeropsidaceae

Cytospora chrysosperma Fr. KR.

Moniliaceae

Cladosporium aecidiicola v. Thüm. na ecydiach *Puccinia* sp. na *Aquilegia*
vulgaris L. : S. — *Sepedonium chrysospermum* Bull. : KR, S. : — *Tri-*
choderma lignorum (Tode) Harz. : S.

Serdecznie dziękuję Prof. dr A. Skirgiello za przekazanie mi do opracowania swoich zbiorów, za cenne rady i wskazówki, których mi udzielała oraz za udostępnienie kartoteki mikologicznej. Mgr T. Majewskiemu dziękuję za przekazanie mi zebranych i oznaczonych 19 gatunków grzybów pasożytniczych.

RÉSUMÉ

L'auteur présente une liste de champignons récoltés dans la région des Lacs de Suwałki—Augustów par un groupe de mycologues polonais. Le recueil provient principalement des réserves Starożyn et Kozi Rynek, situées dans des forêts feuillues avec — par places — addition considérable d'épicéa.

LITERATURA

- Blumer S., 1933, Die Erysiphaceen Mitteleuropas mit besonderer Berücksichtigung der Schweiz, Beitr. Krypt.-Fl. Schweiz, 7(1):1—483, Zürich.
- Bondarczew A. S., 1953, Trutowyje grzyby ewropejskoj czasti SSSR i Kawkaza, Moskwa.
- Dennis R. W. G., 1960, British Cup Fungi and their allies, London.
- Domański S., 1965, Grzyby II. Zagwiowate I, Szczecinkowate I, Warszawa.
- Domański S., Orłoś H., Skirgiello A., 1967, Grzyby III, Podstawczaki, Bezblaszkowe, Zagwiowate II, Szczecinkowate II, Lakownicowate, Bondarczewowate, Ozorkowate, Warszawa.
- Gäumann E., 1959, Die Rostpilze Mitteleuropas mit besonderer Berücksichtigung der Schweiz, Beitr. Krypt.-Fl. Schweiz, 12:1—1407.
- Gilman J. C., 1945, A Manual of soil fungi, Iowa.
- Grove W. B., 1937, British stem- and leaf-fungi, Cambridge.
- Gustavsson A., 1959, Studies on nordic Peronosporas I, Opera Bot. Lund, 3(1): 1—271.
- Lange J. E., 1935—1940, Flora Agaricina Danica 1—5, Copenhagen.
- Lindau G., 1907, Fungi Imperfecti, Rabenhorsts Krypt.-Fl., 1(8), Leipzig.
- Moser M., 1955, Die Röhrliche, Blätter- und Bauchpilze, Stuttgart.
- Möser M., 1963, Ascomyceten (Schlauchpilze), Gamss Kleine Kryptogamenflora, 2a, Jena.
- Pilát A., 1951, Klíč k určování našich hub hřibovitých a bedlovitých, Praha.
- Pilát A., 1957, Přehled evropských *Auriculariales* a *Tremellales* se zvláštním zřetelem k československým druhům, Sborník Národn. Musea v Praze, 13B(4): 115—278, Praha.
- Rehm H., 1892, Ascomyceten, Rabenhorsts Krypt.-Fl., 1(3), Leipzig.
- Seaver F., 1942, The North American Cup-Fungi (Operculates), New York.
- Skirgiello A., 1951, Rodzaj *Russula* w Polsce i w krajach przyległych, Planta Pol., 9(1):1—130, Warszawa.
- Skirgiello A., 1954, Grzyby niższe, Warszawa.
- Skirgiello A., 1960, Grzyby I. Borowikowate, Warszawa.
- Velenovský J., 1934, *Monographia Discomycetum Bohemiae*, Pragae.
- Zbirowo, 1958, *Gasteromycetes*, Flora ČSR, Praha.